

Vodenje pouka z uporabo podatkov o napredku učencev

Saša Čadež

Uvod

Učitelji zbiramo in uporabljamo celo vrsto podatkov. Glede na vsebino jih lahko razdelimo v tri večje skupine: administrativne, statistične in za poučevanje najpomembnejše podatke o učenju in poučevanju.

Podatki o učenju in poučevanju so med vsemi omenjenimi tudi najkompleksnejši in za poklic specifični; gre za podatke – informacije o napredku in dosežkih učencev. Podatki o učenju v sodobni šoli niso samo številčne oz. opisne ocene, ampak je teh podatkov mnogo več. Kadar učitelj formativno spremlja napredek učencev, zbira in uporablja za proces učenja pomembne informacije o dosežkih posameznih učencev in skupine. Pomembna razlika je v kakovosti in ne v količini podatkov.

Formativno, torej sprotno spremljanje učenčevega napredka postaja pogonska sila učnega procesa sodobne pedagoške prakse, pri čemer učitelj podatke v vseh fazah učnega procesa sistematično zbira. Zbira, ureja in uporablja informacije o učenčevem delu, njegovem napredku in dosežkih, ob tem pa upošteva njegovo predznanje ter močna in šibka področja.

Na podlagi tako zbranih podatkov uravnava svoj pouk, ga individualizira ter prilagaja posamezniku in skupini učencev. Zbrani podatki so učitelju v pomoč, da učencem nudi kakovostno in takojšnjo povratno informacijo. Ta je usmerjena k posameznemu učencu, prilagojena njegovemu znanju in zmožnostim. Tak način vodenja pouka od učitelja, prav tako pa tudi od učencev in njihovih staršev, zahteva nova znanja in spretnosti.

Učitelj in administrativni podatki

Učitelj se z administrativnimi podatki prvič sreča takrat, ko mu je dodeljena skupina učencev.

Z njihovo pomočjo se najprej, lahko bi rekli splošno, seznanil z učenci, ki jih bo vodil in poučeval v šolskem letu. Iz teh splošnih informacij o posameznih učencih in skupini lahko razbere:

- koliko učencev ima v oddelku,

- koliko je dečkov in koliko deklic,
- od kod učenci prihajajo (naslove),
- rojstne podatke,
- kdo je skrbnik teh učencev,
- kontaktne podatke.

Število učencev ter razmerje med dečki in deklicami je pomembno predvsem za organizacijo prostora, tj. pripravo učilnice, da se zagotovi zadostno število prostorov in po potrebi prilagodi postavitev pohištva.

Glede na kraj bivališča učitelj ugotovi, kako bodo učenci prihajali v šolo – ali k pouku prihajajo peš ali so vezani na šolski prevoz. Organizacijo šolskih in občolskih dejavnosti moramo včasih prilagoditi temu, da so naši učenci vezani na prevoz.

Iz rojstnih podatkov je razvidno, kakšna je kronološka starost učencev oz. če kateri od njih odstopa. Na tiste, ki odstopajo, moramo biti učitelji še posebej pozorni in smiselno je, da ugotovimo, kaj je razlog odstopanja. Če je kateri od učencev starejši, to lahko pomeni, da ponavlja razred ali pa je bilo šolanje odloženo zaradi nam (še) neznanih razlogov, mlajši učenec pa se je všolal prej, kar lahko pomeni, da bo v primerjavi z drugimi socialno manj zrel. O razlogih odstopanja se lahko pogovorimo z učitelji, ki so ga poučevali pred nami, šolsko svetovalno delavko oz. drugimi strokovnimi delavci, ne smemo pa dovoliti, da se zgodi halo efekt – pozanimamo se zgolj o dejstvih.

Pri podatkih o starših oz. skrbnikih vsaj v grobem ugotovimo, ali učenci živijo v istem gospodinjstvu z obema ali le enim staršem oz. če ne živijo s starši in imajo skrbnika. Previdnost pri teh podatkih je na mestu, saj moramo učitelji vedeti, kdo je tisti, s katerim bomo komunicirali v zvezi z napredkom, ob morebitnih nezgodah in težavah, kdo zanj skrbi in tudi, kdo ga pravzaprav sme odpeljati iz šole in kdo naj bi se zanimal za njegovo delo.

Ni odveč omeniti, da iz teh podatkov učitelj, še preden se prvič v živo sreča s svojimi učenci, ugotovi, če katerega od njih že pozna in se tako na prvo srečanje lahko pripravi, da ni zadrege takrat, ko se z njimi prvič sreča v učilnici.

Učitelj, v prvi vrsti je to razrednik, administrativne podatke potrebuje za izpolnjevanje šolske dokumentacije. Vpisuje jih v dnevnik, matične liste, matično knjigo, redovalnico oddelka, dnevnik učne skupine in drugo (sezname, evidence, kolesarske in druge izkaznice).

Pred vpisovanjem podatkov v predpisano dokumentacijo je

treba preveriti pravilnost obstoječih podatkov. Največ sprememb je po navadi pri telefonskih številkah in naslovih bivališč, saj starši sprememb pogosto ne sporočajo v šolo, čeprav jih zakonodaja k temu zavezuje.

V prvih dneh novega šolskega leta zato učitelj ponovno zbere oz. preveri in posodobi podatke. V osnovni šoli preverjanje in urejanje administrativnih podatkov po navadi poteka na prvih roditeljskih sestankih, na katerih razredniki starše prosimo, da preverijo ustreznost podatkov in jih popravijo, če je prišlo do sprememb. Posodobljene podatke vnesemo v pedagoško dokumentacijo in starše prosimo, da nas o morebitnih novostih obvestijo.

Administrativne podatke potrebujemo tudi za pripravo različnih poročil, npr. ob ocenjevalnih konferencah, za pripravo različnih individualnih programov (nadarjeni učenci, učenci s posebnimi potrebami) in na zahtevo zunanjih ustanov (CSD, zdravstvene ustanove, sodišče, stanovanjske skupine ...).

Učitelj in statistični podatki

Statistični podatki so pomembni za posredno spremljanje šolskega dela, za evalvacijo dela in dosežkov tako učiteljev, učencev pa tudi drugih deležnikov, ki vplivajo na življenje in delo šole. Uporabljajo se na nivoju oddelkov, razredov, šole, pa tudi občine in države.

Učitelji za statistična poročila najpogosteje pripravljamo podatke o realizaciji pouka, dosežkih učencev, sodelovanju s starši in drugimi ter jih posredujemo vodstvu šole.

Vodstvo šole zbrane in urejene statistične podatke posreduje pristojnim inštitucijam, ki jih potrebujejo za spremljanje dela javnega zavoda (ustanovitelju – občini, ministrstvu ...) ali za različne raziskave.

Učitelji se s statističnimi podatki srečamo tudi v primeru, ko se seznanjamo s poročili raziskovalnih nalog, anket in testiranj, da lahko svoje dosežke ali dosežke šole primerjamo s podatki drugih učiteljev, šol, učencev ...

Učitelj in podatki o učenju in poučevanju

Za kakovostno učiteljevo delo so najbolj pomembni in specifični prav podatki o učenju in poučevanju. Zbiranje, urejanje in uporaba teh podatkov predstavlja največji del učiteljevega dela.

Med podatke o učenju in poučevanju prištevamo: učiteljevo načrtovanje, letne in dnevne priprave, poročila v zvezi z redno učno-vzgojno dejavnostjo ter dodatnimi dejavnostmi (tekmovanja,

dnevi dejavnosti, šole v naravi ipd.), poročila o posameznih učencih (na zahtevo zunanjih inštitucij in strokovnih služb), zapisnike ter analize pedagoškega dela.

Najbolj splošno znani pedagoški podatki, meni je bliže izraz informacije, so zagotovo podatki o dosežkih in napredku učencev, ki pa danes krepko presegajo tradicionalne suhoparne ocene.

Zbirka podatkov o dosežkih in napredku učencev sodobnega učitelja je zelo bogata, saj ponuja kakovostno informacijo o učenčevem delu in napredku, njegovi aktivnosti pri pouku, sposobnostih in spretnostih, šibkih in močnih področjih, interesih in dejavnostih.

Za formativno spremljanje učenčevega napredka (zbiranje, urejanje in uporaba podatkov o dosežkih in napredku učencev po meri sodobne šole) mora učitelj pridobiti nova znanja in razviti drugačne spretnosti, kakor jih je poznal in potreboval učitelj nekoč. Učitelji, ki že poučujejo, se za formativno spremljanje učenčevega napredka usposablajo, zaenkrat žal ne obvezno, ampak iz lastne želje po izboljševanju svoje prakse (samoizobraževanje) in s stalnim strokovnim izobraževanjem (na seminarjih, s pomočjo mreže mentorskih šol ali svetovanj Zavoda za šolstvo). Upam, da bodo bodoči učitelji drugačen pristop spoznali in se zanj usposabljali že v času študija.

Spoznavanje formativnega spremljanja učenčevega napredka

S formativnim spremljanjem učenčevega napredka sem se prvič srečala leta 2006, ko smo se na šoli vključili v poskusni projekt ZRSŠ Razvoj didaktike na področju procesa ocenjevanja znanja in sestavili šolski tim.

Na začetku smo bili v timu precej skeptični in smo imeli pri uvajanju drugačne prakse nemalo težav. Zdelo se je, da tak način dela ni mogoč, vendar smo ob podpori in spodbudah naših konzulentov vztrajali, proučevali strokovno literaturo, aktivno spremljali primere dobre prakse, se posvetovali, preizkušali, evalvirali svoje delo in iskali svoje poti. Posveti, strokovna srečanja in evalvacije ter izmenjava različnih izkušenj so bolj ali manj potrjevali uspešnost našega dela. Napredovali smo z drobnimi koraki, a uspešno.

Rezultati, ki so bili posledica drugačnega načina dela, so se pokazali šele ob koncu leta, ko se je poskusni projekt pravzaprav že iztekel. Bili so obetavni, zato smo se članice tima odločile, da se aktivno vključimo tudi v razvojno-aplikativni projekt, ki se je obetal v naslednjih letih, in s takim načinom poučevanja nadaljujemo

še naprej. Projekt se je iztekel, pozitivni vpliv na pouk pa je ostal. Nobena od nas treh se ni vrnila k »staremu načinu« poučevanja, ampak še naprej raziskujemo lastno prakso, iščemo novo in boljše za svoj pouk.

Spremembe pri poučevanju

Formativno spremljanje učenčevega napredka zahteva drugačen pristop k poučevanju, kakor smo ga spoznali v času lastnega izobraževanja.

V učilnici je najprej treba ustvariti pogoje za spremljanje napredka učencev. Učitelj se mora iz posredovalca znanja preobraziti v organizatorja pouka in motivatorja, učence pa usposobiti za čim bolj samostojno in učinkovito učenje.

Zavedela sem se, da moram, če želim biti uspešna, spremeniti svoj način poučevanja v temelju. Aktivno osrednjo vlogo učitelja, značilno za behavioristični in kognitivni pristop, pri katerem je vse pod nadzorom učitelja, je morala zamenjati aktivnost učencev. Prepogosto uporabo frontalnega pouka sem morala zato nadomestiti. Ko sem končno resnično sprejela, da ne morem imeti pod kontrolo vseh aktivnosti učencev in da ne morem predvideti vsega, še manj pa doseči, da bi me vsi v učilnici poslušali, se je proces spreminjanja sprožil.

Uspela sem se, najprej zgolj fizično (s premikom katedra v zadnji kot učilnice), pozneje pa tudi z vplivanjem na pouk, postaviti iz središča dogajanja v učilnici, kar je bil osnovni pogoj, da sem lahko resnično začela izvajati drugačen pouk.

Sočasno sem morala seveda tudi učence usposobiti za drugačen način dela. Aktivno so se uvajali v samostojno učenje in raziskovanje, česar niso (bili) vajeni. Tradicionalni pouk je še globoko zakoreninjen: učitelj vse ve in snov razloži, oni pa si zapišejo, vadijo in si zapomnijo.

Uporabila sem potencial učencev, ki nimajo učnih težav in se zato pri pouku pogosto dolgočasijo, kar je po navadi glavni razlog za motenje pouka in vzgojne težave, ter jih »zaposlila« kot učiteljeve pomočnike. Medvrstniška pomoč in sodelovalno učenje sta se izkazala kot pravi način, napredek je dvojen: ne le na kognitivnem področju, temveč tudi na razvijanju socialnih spretnosti: sodelovanje, komunikacija, sprejemanje, pomoč ...

Večina dela poteka po navodilih in v manjših skupinah, učenci se učijo sami iskati informacije, saj jim ne vsiljujem več frontalne razlage na začetku ure. Pouk uravnavajo učenci in večinoma sami

najdejo razlago za nove učne vsebine. Pouk je zato pestrejši, bolj dinamičen, rešitve so bolj ustvarjalne in do njih pridejo sami, zato je znanje bolj kakovostno.

Najpomembnejši vpliv na pouk v moji učilnici je imelo učenje brez prisile (Badegruber 1995) oz. kontrolna teorija Glasserjeve dobre šole (Anderson 1995). Učenci so bolj motivirani in samozavestni, ker se dnevno dokazujejo in samostojno usvajajo nove vsebine, ugotavljajo, kaj vse že znajo, ob iskanju rešitev pa spoznavajo, da so ogromno sposobni narediti sami. Ob sodelovalnem učenju (Pekljaj 2001) in skupinskem delu imajo priložnost komunicirati med seboj in tudi z menoj.

Aktivne metode in oblike dela, dodatne naloge za nadarjene učence, da se ne dolgočasijo, kadar hitro opravijo zastavljene naloge, interaktivne naloge v spletni učilnici, ki so povezane z učno snovjo ... vse to so sestavine pouka. Moji učenci so vse redkeje prisiljeni biti pozorni na frontalno razlago. Informacije, ki jih potrebujejo za reševanje nalog in usvajanje novih znanj, lahko dobijo individualno oz. v manjših skupinah takrat, ko jih želijo, tiste, ki jih potrebujejo, in takrat, ko so motivirani za komuniciranje, od mene, sošolcev ali iz drugih virov.

Formativno spremljanje in pomen povratne informacije

Učiteljeva kakovostna in sprotna povratna informacija ni le informacija učencu v smislu podajanja podatkov o končni oceni, temveč vsebuje tudi spodbude, potrditve in navodila za delo vnaprej. Poleg tega prepreči napačno razumevanje sprejetih informacij. Ne smemo zanemariti dejstva, da je motnja v komunikaciji (tj. napačno razumevanje) lahko navzoča v vseh smereh: učenec-učitelj; učitelj-starši; starši-učenec. Samo odprta komunikacija, tj. dober pretok informacij v obeh smereh, lahko prepreči napačno razumevanje in zagotovi pravilno dekodiranje informacij. Komljanc (2008, 12) tako ugotavlja:

Empirična analiza (Komljanc 2004) je pokazala, da je pedagoška komunikacija v naših šolah pogosto enosmerna. Učitelji večkrat ponujajo le splošna navodila, vprašanja in ocene kot povratne informacije o dosežku.

Formativno spremljanje učitelju omogoča, da pouk prilagaja učencu na podlagi informacij, ki jih od njega dobi. Informacije pridobiva s sistematičnim opazovanjem in pedagoškim dialogom. Učencu mora dati povratno informacijo o tem, kako naj nadaljuje

z učnim delom. Dober učitelj gradi na predznanju in aktivnosti učencev, preobraziti se mora iz nekdanj vsevednega posredovalca znanja v organizatorja raziskovanja. Učenec mora zaznati, da učitelja bolj zanima, kaj in kako razmišlja, kakor to, kakšna je prava rešitev. Aktivna udeležba učencev v procesu učenja in sprotno preverjanje znanja posledično povečuje njihovo notranjo motivacijo in lastno odgovornost za uspeh.

Kljub splošnemu prepričanju, da so skrbni starši dolžni otroku pomagati in z njim opravljati njegove naloge, pa je vloga staršev predvsem v spremljanju procesa učenja v smislu sodelovanja z učitelji, zlasti pa nadzora in spodbujanja v domačem okolju.

Učiteljeva naloga je strokovno vodenje procesa učenja. Proces učenja je dinamičen, zato zahteva tudi stalno spremljanje: pridobivanje, zbiranje in evalviranje podatkov o dosežkih in napredku.

Kako učitelj formativno spremlja

Učitelj formativno (stalno in sproti) spremlja učenčev napredek s pomočjo razgovora z učencem – pedagoškega dialoga, opazovanja učenčeve dejavnosti pri pouku in vrednotenja dosežkov. Zbiranje informacij o učencu omogoča, da sledi učenčevi individualni učni poti – procesu pridobivanja in uporabe znanj. Na podlagi zbranih podatkov organizira pouk oz. dejavnosti učencev tako, da upošteva njihovo predznanje oz. aktualno znanje.

Opazovanje mora biti skrbno načrtovano: usmerjeno in sistematično, zbrane informacije, pridobljene z opazovanjem in preverjanjem dosežkov, pa dokumentirane (listovnik, učiteljevi zapiški, posnetki, izdelki). V ta namen si mora pripraviti orodja, ki mu to omogočajo.

Zakaj formativno spremljati

Učitelj pri formativnem spremljanju učenčevega napredka pozorno opazuje in spremlja učenca, kar mu omogoča, da pozna njegovo učno pot in hitro opazi težave (primanjkljaje ali napake v znanju), zato lahko pravočasno intervenira. Z učencem ustvarja pedagoški dialog, mu individualno svetuje in ga usmerja, še preden nastopijo resne težave. V reševanje težav in načrtovanje dela učitelj tako lahko aktivno vključuje učence in njihove starše.

Kakovostna povratna informacija v pedagoškem dialogu je resnično individualizirana, zato optimizira napredek učenca in zagotavlja boljše znanje.

Povečati kakovost in trajnost pridobljenega znanja, omogočiti učencem razvijanje samostojnega in kritičnega mišljenja, potrebnega za življenje v sodobni družbi, so temeljna izhodišča kurikularne preнове v šolstvu.

Težave pri formativnem spremljanju

Ugotavljam, da mi drugačna komunikacija z učencem, tj. pravi pedagoški dialog, povzroča še nekaj težav. Komunikacija pri formativnem spremljanju učencev mora biti svetovalna in terapevtska, ne represivna »prav/narobe«, kakršne sem bila vajena. (Pre)pogosto se mi še zgodi, da se informacija ustavi pri »prav/narobe« in »še vadi«. T. i. korektivni model napak pri učenju, kakršnega predlaga Skinner in Bloom, je očitno še globoko zakoreninjen v mojem ravnanju. Ker se tega zavedam, sem prepričana, da mi bo pravi pedagoški dialog kmalu uspelo vzpostaviti. Učenje drugačne komunikacije z učenci in starši je proces, ki zahteva urjenje, v katerega se moramo vsi udeleženci v procesu učenja aktivno vključiti.

Starši po navadi ne vedo, kako kakovostno sodelovati z učiteljem, in tudi učitelji se še učimo drugačnega sodelovanja s starši. Ugotavljam, da učitelji praviloma težko sprejemamo dejstvo, da moramo v proces učenja vključevati tudi njih. Znanj in spretnosti s področja sodelovanja s starši nam zagotovo še manjka. Zdi se nam, da so starši vsiljivci v šolskem prostoru in zato nekompetentni, da posegajo v našo avtonomijo in na naše strokovno področje. Pogosto niti nam ni jasno, kje je meja med starševsko in učiteljevo kompetenco. Dejstvo je, da tudi večina staršev pričakuje od nas »tradicionalne informacije«, zato se naši razgovori po navadi ustavijo pri tem, kaj je oz. ni v redu tako na učnem kakor vzgojnem področju.

Čeprav se učitelji zavedamo, da so dosežki učencev in posledično tudi naši rezultati boljši, kadar imamo aktivno podporo staršev, pozabljamo, da bi jih morali za sodelovanje z nami in otrokom usposobiti mi, ki smo na tem področju strokovnjaki. Za sodelovanje moramo staršem dati dovolj informacij in navodil.

Moje načrtovanje opazovanja se je izboljšalo, kljub vsemu pa pogosto šele pri evalvaciji dela ugotavljam, kako bi lahko bolje spremljala proces učenja v smislu učinkovitosti opazovanja neke dejavnosti. Razlog vidim v tem, da zaradi vseh sprememb v lastnem načinu poučevanja še vedno potrebujem določen čas za organizacijo učnega procesa: preizkušanje različnih pristopov in metod, pripravo dodatnih gradiv in diferenciacijo nalog, kar

seveda gre na račun časa za opazovanje in beleženje dosežkov.

Vse pogosteje mi uspe dati učencem kakovostno povratno informacijo in individualno navodilo za učenje v prihodnje, nisem pa še uspela najti zadovoljivega načina, kako bi v načrtovanje učenja vključila tudi starše. Izjema so posamezni starši, ki so sami zelo motivirani za sodelovanje. Informacije si izmenjujemo pisno, na govornih urah in tudi preko e-pošte.

Pozitivne izkušnje – temelji za nadaljnje delo

Sprememba odnosa med učiteljem in učencem ter dejanska priložnost za izboljševanje dosežka pred končnim ocenjevanjem je zagotovo tisto, za kar se velja truditi in je vredno uvesti v pedagoško prakso.

S kakovostno in stalno komunikacijo učenci spoznavajo, da je učitelj njihov zaveznik, ki jim pomaga pri učenju, in da ocene niso nagrada oz. kazen, ampak stopnje dosežka, na katerega v veliki meri lahko vplivajo sami. Aktualna povratna informacija učenca vodi, da kritično vrednoti svoje dosežke in jih sproti dopolnjuje, poleg tega ga spodbuja in pohvali, ko doseže zastavljene cilje, kar povečuje motivacijo za učenje in samozavest. Znanje je bolj kakovostno in trajnejše.

Vse aktivne metode dela in dodatna gradiva, ki so se oblikovala v minulih letih in so se izkazala za dobra, uporabljam naprej, jih razvijam in prilagajam za naslednja leta. Dosedanje izkušnje uporabljam za bolj kakovostno načrtovanje in spremljanje, prepričala sem se, da za organizacijo dela v učilnici po letih izkušenj potrebujem bistveno manj časa kakor na začetku.

Za izvajanje formativnega spremljanja učenčevega napredka sem si oblikovala pripomočke: tedenski načrt dela, preverjanje znanja preteklega tedna in učenčev osebni list (prva stran osebnega lista je prikazana v prilogi 1).

Tedenski načrt dela

S tedenskim načrtom dela učence navajam na načrtovanje dela in vrednotenje dosežka. Učencem in staršem daje informacijo o tem, kaj se bo dogajalo v tednu, ki prihaja. Omogoča, da se miselno pripravijo na splošne učne cilje, ki so »tema« prihajajočega tedna pri posameznih predmetih. Na tak način dobijo podatke o tem, kaj jih čaka, in zato lahko razmislijo: kaj o vsebinah že vedo in kaj bi lahko oni v zvezi z načrtovanim naredili na način, ki jim je blizu (močna področja).

Predmet	Snov	Kaj moram znati?	Naloge
SLO	Zahvala Protideževna juha Recept	Razumeti pomen zahvale in jo znati sestaviti, prepoznati nenavadne besedne zveze in jih pojasniti, razumeti vsebino prebranega, brati in uporabljati pa tudi zapisati recept.	DU 1. del, str. 51–53 Berilo str. 94, 95 DU 2. del, str. 69–74
MAT	Geometrija Daljica, premica, poltrak	Prepoznati in narisati daljico, premico in poltrak, opisati, narisati in pravilno označiti daljice, premice in poltrake, izmeriti daljico in natančno risati.	DU, str. 48, 49, 50, 51 VZU, str. 50, 51, 52, 53
NIT	Bivališča Maketa	Poznati lastnosti in funkcijo bivališč, poznati pomen načrtovanja in spreminjanja bivališč, brati načrt in izdelati uporaben izdelek.	U str. 21, 22, 23, 24, 25 UL – Živalska bivališča UL – Beremo načrt, Tudi živali ... UL – Navodila za izdelavo makete
DRU	Nasilje Odvisnosti	Prepoznati različne oblike nasilja (telesno in duševno) in poznati načine boja proti nasilju, poznati odvisnosti in njihove posledice ter načine preprečevanja, poznati lastno odgovornost za zdravje.	U str. 17, 18, 19
ŠVZ	Ocenjevanje Mali rokomet	Samostojno, varno in tekoče izvesti preval naprej, natančno podati (rokometna podaja) in loviti žogo.	Vadi preval naprej
LVZ	Zaključevanje izdelka – vzorec Ocenjevanje	Samostojno in estetsko izdelati pečatnik, s toplimi barvami poslikati podlago in jo estetsko dopolniti s tiskanjem vzorca s pomočjo pečata.	

SLIKA 1 Prvi del tedenskega načrta

Osrednji del načrta spodbuja načrtovanje individualnih nalog – cilje, ki se pokažejo v procesu učenja, zadnji del pa učence spodbuja tedensko vrednotiti dosežke – evalvirati delo.

Preverjanje znanja preteklega tedna

Tako učencem kakor staršem so vseč redna tedenska preverjanja znanja – t. i. preverjanje znanja preteklega tedna (PZPT), saj sproti preverjajo znanje, brez strahu, da bi rezultati negativno vplivali na končno oceno, zato jih uspešno uporabljam pri vseh predmetih, pri katerih znanje ocenjujemo tudi pisno.

Informacije, ki jih pridobim s tedenskimi preverjanji, so zelo pomembne zame, saj takoj vidim, kje se pojavljajo težave, in pouk lahko načrtujem tako, da jih sproti odpravljam. Učence brez za-

Kaj moram še narediti, da bo moje znanje boljše ...

Samostojno delo in DN	Ponedeljek	Torek	Sreda	Četrtek	Petek
<i>Drugo</i> Ocenjevanje znanja TJA, 13. november Ocenjevanje znanja švz, 16. november			<i>Dodatne naloge</i> Iskanje sličic in informacij o odvisnostih in boju proti nasilju. Izdelava plakatov na to temo. Pravopisne vaje v spletni učilnici.		

Ta teden je bil zame: 😊 😐 😞, ker:

Podpis učenca:

Podpis staršev:

Podpis učiteljice:

SLIKA 2 Drugi in tretji del tedenskega načrta

drege in zgolj ob določeni temi povabim k dopolnilnemu pouku ter jim nudim dodatno ali drugačno razlago določenih vsebin.

Ob rezultatih preverjanja znanja preteklega tedna učenci dobijo potrditev za svoje znanje oz. praktično spoznajo, da (če) imajo težave takrat, ko to še ne vpliva na oceno, in tudi priložnost, da svoje znanje dopolnijo, preden dobijo (slabo) končno oceno.

Poleg opisanega se učenci ob izpolnjevanju tedenskega preverjanja urijo v branju in pisanju ter v reševanju različnih tipov nalog in se tako že pred ocenjevanjem ustrezno – popolnoma praktično pripravljajo na končno ocenjevanje.

Kako pripravim preverjanja

Kratka preverjanja znanja so sestavljena iz nalog/vprašanj iz vsebin, ki smo jih pri posameznem predmetu obravnavali v minulem tednu.

1. Zajemajo najpomembnejše iz vsebin, ki smo jih spoznavali pri pouku teden dni prej.
2. Učenci morajo snov poznati in razumeti, če želijo ustrezno rešiti naloge.

 Preverjanje znanja preteklega tedna Datum: _____ Ime: _____

1. Zapiši z decimalno številko!

$$20\frac{5}{100} = \quad 305\frac{5}{1000} = \quad \frac{506}{100} = \quad \frac{2808}{1000} =$$

2. Zapisana števila zapiši z ulomkom oz. mešanim številom!

$$79,8 = \quad 0,020 = \quad 30,102 = \quad 301,115 = \quad 6,023 = \quad 94,5 =$$

3. Decimalna števila iz 2. naloge uredi po velikosti!

_____ < _____ < _____ < _____ < _____ < _____

😊 Čestitam! Tvoje znanje je odlično.

😐 Dopolni znanje o enotah. Pazi, zapomni si: $S > D > E > d > s > t!$ Potrebuješ pomoč.

☹ Nujno pridi k d.p.!

Ugotovi, kaj že znaš in kaj se moraš še naučiti!

Podpis staršev:

 SLIKA 3 Primer tedenskega preverjanja, matematika, 6. razred

3. Ustrezno rešena naloga pomeni, da je učenec usvojil zahtevane cilje predmeta iz tega dela učne snovi.
4. Naloge so zastavljene tako, da jih učenec, ki zna, reši v manj kakor 5 minutah. Za reševanje imajo največ 10 minut časa. Večina jih odda prej!

Preverjanje mi oddajo, ko končajo s pisanjem. Prinesejo ga na kateder, se vrnejo na svoj prostor in nadaljujejo s samostojnim delom po navodilu, ki je zapisano na tabli. Do naslednje učne ure predmeta preverjanja popravim in ovrednotim s tremi stopnjami, s tremi piktogrami (znake pobarvam s tremi barvami):

- 😊 rumene barve [na sliki svetlo sivo]: »To je to! Znam.«
- 😐 oranžne barve [na sliki srednje sivo]: »To še ni to, še malo ...«
- ☹ modre barve [na sliki temno sivo]: »Modri ve in hitro dopolni svoje znanje!« Včasih se pošalimo in rečemo kar: »Preganja te učna policija!«

Barve uporabljam predvsem za boljšo preglednost v svojem zbirniku. V zbirni tabeli (slika 5) za vsakega učenca v posamezni temi pobarvam kvadrateg z označevalcem besedila, enako storim tudi na lističih pri učencih: rumena [svetlo sivo], oranžna [srednje sivo] in modra [temno sivo]. Tako že z bežnim pogledom na zbirnik hitro ugotovim, pri katerem učencu gre za večje težave in pri

☺ 95 %–100 %	☹ 60 %–94 %	☹ 0 %–59 %	Ugotovi, kaj se moraš še naučiti! Vpiši si naloge v svoj tedenski načrt.
Tvoje znanje je odlično. Kar tako naprej!	Tvoje znanje bo treba še dopolniti. Nauči se pojasniti odgovore!	Nujno se moraš začeti vsak dan sproti učiti. Uči se za znanje, ne za oceno!	Podpis staršev:

SLIKA 4 Osnovni kriterij in opis dosežka na tedenskem preverjanju

PZPT	2. 2. – pretvarjanje ulomkov v decimalna števila	9. 2. – pretvarjanje decimalnih števil v ulomke	10. 2. – predstavljanje decimalnih števil – decimalne enote	14. 2. – urejanje decimalnih števil po velikosti	17. 2. – primerjanje racionalnih števil po velikosti	2. 5. – seštevanje decimalnih števil	9. 5. – seštevanje/odštevanje decimalnih števil	12. 5. – množenje in odštevanje decimalnih števil	17. 5. – deljenje decimalnih števil
Brihta									
Fonzi									
Kekec									
Smrklja									

SLIKA 5 Zbirnik rezultatov preverjanj znanja preteklega tedna: matematika, 6. razred

katerem zgolj za manjšo vrzel v znanju, katere vsebine so problematične, pa tudi, če učenec sproti dopolnjuje svoje znanje.

Iz zbornika med drugim razberem: Brihta je učenka, ki snov razume in se sproti uči. Dopolniti mora znanje računanja z decimalnimi števili, saj so tam še napake. Ob končnem ocenjevanju pričakujemo oceno odlično. Smrklja ima težave, decimalnih števil in postopkov računanja z njimi ni usvojila, potrebuje dodatno razlago in pomoč. Če znanja ne bo uspešno dopolnila, lahko pričakujemo negativno ali zadostno oceno ...

Na tak način lahko bolje načrtujem pouk, saj sproti ugotavljam, katerim učnim vsebinam moram nameniti večjo pozornost pri utrjevanju in ponavljanju znanja ter kje imajo posamezniki težave.

Učence skušam spodbuditi, da se učijo sproti. Tisti, ki se trudijo in učijo sproti, na tak način dobijo potrditev za svoje znanje in tudi simbolično nagrado (smeška), tisti, ki tega ne storijo, so na pomanjkljivosti v znanju opozorjeni sproti in, kar je najpomembnejše, pred ocenjevanjem, ko še ni prepozno za dopolnjevanje znanja. Na večino preverjanj, ki jih vrnem učencem, zapišem navodila za odpravo napak (npr. »Odgovor je v U, str. 40. Spomni se

na eksperiment!«) oz. spodbudne besede (npr. »Odličen odgovor! Zelo dobro si pojasnil/-a!«), kadar je rešitev dobra.

Učenci vedo, da preverjanja znanja preteklega tedna niso kaizen, ampak možnost, da preizkusijo, če vsebine res znajo in razumejo. Sami lahko ugotovijo, kaj že znajo in katera znanja morajo dopolniti, da bodo lahko pri končnem ocenjevanju uspešni. Znanje ob iskanju pravih rešitev ali dodatne razlage tako sproti dopolnjujejo in odpravljajo napake. Na tak način učenci in starši tedensko dobijo popolnoma konkretno povratno informacijo o tem, kaj bi morali znati, pa tudi o tem, kakšno je znanje in razumevanje posameznih učnih vsebin.

Starši, ki spremljajo delo otroka, vidijo, kaj od otroka pričakujem, in spoznajo, kaj zna in tudi (če) kje ima težave. Na podlagi popravljenega preverjanja znanja preteklega tedna jih lažje usmerjajo pri učenju ali, če hočete, »prisilijo« k učenju, saj otrok enostavno ne more oporekati, da vse zna, če je prišel domov z modrim znakom.

Vrnjeno preverjanje znanja preteklega tedna učenci takoj, ko ga vrnem (naslednjo uro predmeta), prilepijo v zvezek. Svetujem jim, naj napišejo popravilo. Tako nastaja povzetek učne vsebine za minuli teden, hkrati pa je to nabor vprašanj in nalog, ki bodo sestavni del končnega ocenjevanja znanja.

S pomočjo PZPT vsi udeleženci v učnem procesu tedensko, tj. sproti, dobimo informacijo o znanju, zato so možnosti za odpravljanje napak mnogo večje.

Kot vodja izobraževalnega procesa dobim jasno informacijo o razumevanju vsebin posameznika in tudi celotne skupine. Včasih se izkaže, da več učencev določene vsebine ne razume. To je opozorilo meni, da moram kakšno snov ponovno ali pa drugače pojasniti. Hitro lahko odkrijem učence, ki imajo težave, in jim pomagam. Natančno vem, koga povabiti k dopolnilnemu pouku ali mu nuditi dodatno individualno razlago. Na tak način formativno spremljam učenčev napredek, podajam navodila za učenje ter individualno načrtujem pot učenja posameznika.

Sedaj svoj del odgovornosti za dosežke, ki jasno ni le učiteljeva, lahko prevzame učenec (in njegovi starši), saj sem ga seznanila z učnimi cilji in tudi z »vmesnimi« dosežki. Podala sem povratno informacijo o napredku, konkretna navodila za učenje in odpravljanje vrzeli v znanju. Tako očitek, da niso vedeli, da imajo težave, in podobne stvari, enostavno ne zdržijo.

Zahvaljujoč povratnim informacijam starši vedo, kje in da/če so težave (nepoznavanje vsebin, nerazumevanje vsebin/postopkov

ali le površno branje oz. nerazumevanje naloge ...), zato lahko otroku pomagajo sami oz. ga spodbudijo, da se oglasi pri meni med poukom ali pri dopolnilnem pouku. Znanje učenci dopolnjujejo v skladu s svojimi sposobnostmi in učnim stilom: sami, s pomočjo učitelja, staršev, sošolcev ...

Učenčev osebni list

Na kakšen način bo informacije pridobil in beležil ter shranjeval, je odvisno od učitelja in njegovega načina dela. Pomembno je, da so mu v pomoč pri spremljanju učencev in da upoštevajo izhodišča formativnega spremljanja učenčevega napredka.

Merjenje dosežka za določanje njegove vrednosti v referenčnem okviru ob takem načinu spremljanja sledi individualnim potrebam posameznika v učni skupini in ni več vezana na celotno skupino. S formativnim spremljanjem učenčevega napredka učitelj v dogovoru z učencem uravnava čas preverjanja in ocenjevanje dosežka (veliko oviro za pravo formativno spremljanje predstavlja pravilnik o preverjanju in ocenjevanju ter napredovanju učencev, ki predpisuje način ocenjevanja in število ocen), učenec pa predstavi svoje znanje šele takrat, ko je na to pripravljen, kar je pomembna prednost, ki omogoča uspeh.

Za beleženje informacij sem si oblikovala orodje, ki sem ga poimenovala učenčev osebni list (prva stran osebnega lista je prikazana v prilogi 1), ki je formativnemu spremljanju učenca prilagojena osebna redovalnica.

Osebni list je pripomoček, ki moje spremljanje napredka učencev sistematizira in usmerja v posameznega učenca. V okviru projekta smo prejeli vzorec za spremljanje učenčevega napredka po načelih formativnega spremljanja. Dopolnila in oblikovala sem ga tako, kakor menim, da mi bo v pomoč pri delu.

Prva stran je namenjena ugotavljanju predznanja: opazovanju učenca pri delu v šoli, spremljanju njegovih dodatnih dejavnosti in beleženju močnih ter šibkih področjih.

Pri oblikovanju tabele za diagnosticiranje predznanja, ki usmerja mojo pozornost v določene učenčeve značilnosti za individualizacijo dela, sem si pomagala z izkušnjami specialnih pedagogov. Individualno delo z učenci je specialnim pedagogom brez dvoma bližje kakor drugim pedagoškim delavcem, zato sem preverila, kako spremljajo napredek učencev oni. Za svoje potrebe opazovanja učencev svojega razreda sem prilagodila operativne kriterije, ki jih uporabljajo specialni pedagogi, in oblikovala ta-

belo za ocenjevanje razvitosti otroka glede na to, kaj se meni zdi smiselno opazovati pri ugotavljanju predznanja. Osnova za tabelo so mi bili ključni splošni indikatorji in operativni kriteriji za ugotavljanje ter ocenjevanje razvitosti oz. posebnih potreb (Galeša 2003).

Druga stran osebne lista je namenjena beleženju vedenja in ukrepom, vodenju evidence reševanja domačih in dodatnih nalog.

Tretja in četrta stran sta osebna redovalnica, ki je oblikovana v dveh stolpcih. V levem stolpcu je prostor za beleženje opažanj v času obravnavanja učnih vsebin (osebni cilji), utrjevanja in preverjanja znanj (delovna zbirka dosežkov), na desni strani pa prostor za rezultate ocenjevanja z opisom težav/napak/odličnih rešitev (predstavitvena zbirka dosežkov).

Učenčeva mapa dosežkov

Izdelke učencev, kjer samostojno pripravljajo povzetke učnih vsebin, shranjujem v mapi dosežkov, vendar mi ne predstavlja tipičnega listovnika, ker ga ne uporabljam za ocenjevanje znanja, prav tako tam niso tipični izdelki učenca, temveč služi navajanju na samostojno učenje, izdelavi lastnih povzetkov učnih tem. Gre za zapiske v obliki miselnih vzorcev ali kakorkoli drugače. Z njimi si pomagamo, ko z učencem (in tudi s starši) ugotavljamo, kaj je sposoben narediti in kakšen je napredek. Mapa dosežkov je dopolnilo učenčevemu osebni listu in redovalnici.

Podajanje povratnih informacij učencem in staršem

Izmenjavanje informacij najbolj intenzivno poteka med učno-vzgojnim procesom – med poukom. Najpogostejša je ustna povratna informacija, ki se izmenjuje v pedagoškem dialogu med učencem in menoj. Medtem ko učenci opravljajo dane naloge, jih opazujem in jim priskočim na pomoč, če je to potrebno. Ustne povratne informacije uporabljam tudi pri ustnem preverjanju in ocenjevanju znanja.

Ustne povratne informacije

- Pohvale in spodbude: npr. »Dobro ti gre. Pravilno razmišljaš. Si že pri 4. nalogi? Bravo! Krasno ti gre.«
- Dodatna razlaga in usmerjanje dela – navodila za učenje: npr. »Preberiva skupaj! Kaj moraš najprej narediti? Spomni

se na včerajšnjo nalogo. Pokukaj v zvezek (na plakat). V učbeniku na str. ... je podobna naloga. Kako bi si lahko pomagal? Poskusi z ... Pomagaj si z ...»

- Opis kriterijev/pričakovanega dosežka za dejavnost in ocenjevanje: pred govornim nastopom učence seznanim, da bomo opazovali uporabo jezika: knjižno/pogovorno, glasnost, hitrost in razločnost govorjenja; vsebino: zanimivost, smiselnost, količino; nastop: držo, podajanje besedila. Povratno informacijo podam takoj po nastopu, tudi učenci znajo s pomočjo opisanih kriterijev ovrednotiti govorni nastop, ki ga ocenim skupaj z njimi. Za starše pa sočasno pripravim pisno povratno informacijo o govornem nastopu.

Gibi in kretnje

- Med poukom pogosto dam učencu povratno informacijo tudi z gibom ali kretnjo. Izkazalo se je, da zelo dobro deluje pri učencih, ki niso učno uspešni, so nesamozavestni ali pa se težko umirijo. Taka povratna informacija je zelo diskretna, večinoma jo opazijo le učenci, ki jim je namenjena, nanje pa vpliva pomirjevalno, saj začutijo, da spremljam njihovo delo.
- Gibi z glavo (prikimavanje, odkimavanje, zmajevanje ...).
- Mimika (pomežik, nasmeh, jezen, grd pogled, žalosten pogled ...).
- Kretnje (roka na rami – tukaj sem, umiri se, bodi pozoren; dvignjen palec – bravo; iztegnjen kazalec – pazi, poglej to/tja, ne dovolim tega, pokrivanje oči – ojej ...).

Pisne povratne informacije

- Pisne povratne informacije zapisujem pri pisnih izdelkih in pri učenju na daljavo (spletna učilnica, e-gradiva, spletna pošta).
- Samostojni zapisi učencev in nareki (zapis popravim s popravnimi znamenji, pod zapis zapišem navodilo za izboljšanje, opozorim, katero znanje je treba še dopolniti in pogosto tudi kako, pohvalim, kar je dobro).
- Preverjanja znanja (popravim rešitve, zabeležim, kje je znanje pomanjkljivo in kako ga lahko dopolni, npr. »V učbeniku na str. 58–60 poišči poglavje o otrokovih pravicah in v zvezku za družbo izdelaj miselni vzorec o pravicah otrok. V slovarju

PREGLEDNICA 1 Povratne informacije

Ustna	Pisna	Gibi in kretnje	Slikovna
Pohvale, spodbude, navodila za delo, dodatna razlaga, predstavitev kriterijev.	Na preverjanjih, v zvezkih, na zapiskih, delovni listi, preko IKT (e-pošta, e-učilnica, e-gradiva).	Gibi z glavo, mimika obraza, kretnje (dotiki, dogovorjeni gibi).	Piktogrami, nalepke, žigi.

SSKJ poišči razlago besede vikend in spoznaj še drugi pomen te besede!«).

- Pisno ocenjevanje znanja (točkovnik in ocena, kadar je opazen napredek, pa še pohvala za dobro in uspešno delo).
- Učenčeva sporočila, razmišljanja, evalvacije, tedenski načrti (napišem svoj komentar, upoštevam individualne značilnosti posameznika).

Povratne informacije preko IKT

Digitalna pismenost učencev postaja vse bolj pomembna. Učitelji oz. šola smo dolžni učence usposobiti za rabo računalnika, zato učence spodbujam, da pri učenju uporabljajo tudi spletno učilnico, e-gradiva in elektronsko pošto. Njihovo delo spremljam z orodji, ki jih spletne učilnice nudijo, kar učencem pokažem tako, da jim o njihovem udejstvovanju v spletni učilnici nudim tudi povratno informacijo.

Slikovne povratne informacije

Mnogi si bolje predstavljajo, če stvari, o katerih se pogovarjamo, tudi vidijo. V ta namen pogosto uporabljam tudi slikovna sporočila oz. piktograme. Običajno jo v kombinaciji s pisno povratno informacijo, ki jo na tak način še podkrepim, naredim bolj razumljivo.

Povratne informacije o dosežkih učencev staršem najpogosteje posredujemo kar preko učencev in njihovih izdelkov. Najbolje se informacije seveda izmenjajo na individualnih govorilnih urah, splošne pa na predavanjih in roditeljskih sestankih ter neformalnih srečanjih. Vse bolj vsakdanje postaja tudi izmenjevanje informacij preko elektronskih medijev.

Zaključek

Učiteljeva sprotna povratna informacija je ob poznavanju močnih področij učenca in aktualnih konkretnih težav, na katere je učenec na svoji učni poti naletel, res kakovostna in kot taka spodbuja k izboljšanju dosežkov.

S formativnim spremljanjem učenčevega napredka učitelj zbere pomembne informacije o učenčevi učni poti do zastavljenega cilja. Omogoča mu, da je povratna informacija učencu bogata in ni več le posredovanje podatka v smislu znaš oz. (še) ne znaš, ni tako dokončna in kot taka nespremenljiva kakor tradicionalna številčna ocena. Iz zbranih podatkov učitelj za vsakega posameznega učenca oblikuje zelo konkretno in v učenca usmerjeno povratno informacijo, ki vsebuje za motivacijo izredno pomembne spodbude, pojasnila in, kar je najpomembnejše, navodila za delo vnaprej.

Izboljševanje dosežka postaja smiselno, saj se učenec pri takem načinu spremljanja ob pogovoru z učiteljem uči vrednotiti svoje dosežke, razumeti težave, načrtovati svoje delo in postavljati dosegljive cilje. Soudeležba pri načrtovanju učne poti povečuje odgovornost za uspeh in s tem motivacijo za učenje. Jasno postaja, da je učenje proces in ocena le ugotavljanje trenutnega dosežka glede na cilje in standarde.

Za spremljanje procesa učenja in ugotavljanja dosežka učencev je pomembna pogosta in kakovostna komunikacija med učencem in učiteljem. Tako se ustvarja pravi, izredno pomemben, pedagoški dialog med učiteljem in učencem, komunikacija pa mora potekati tudi v vseh drugih smereh pedagoškega trikotnika: učitelj-učenec-starši. Prav vse udeležence pedagoškega trikotnika mora doseči tudi povratna informacija.

Spodbujevalec in koordinator pretoka informacij mora biti učitelj, ki je profesionalno usposobljen za vodenje procesa učenja. Pri formativnem spremljanju učenčevega napredka sta informacija in povratna informacija nerazdružljivi, ker je vsak podatek – informacija udeleženca prejemniku na drugi strani povratna informacija.

Formativno spremljanje učenčevega napredka s sumativno oceno ob zaključku dela učnega procesa je zagotovo odlična možnost za kakovosten pouk, ki zahteva načrtno usposabljanje vseh udeležencev vzgojno-izobraževalnem procesu, in prihaja čas, da se uveljavi tudi v praksi.

Učitelji, ki smo se usposobili za drugačno vodenje pouka, praktične izkušnje z veseljem posredujemo naprej preko strokovnih člankov in na strokovnih srečanjih. Oblikovana je mreža mentor-skih šol, potekajo seminarji in svetovanja, na katerih lahko vsak učitelj, ki se želi usposobiti za formativno spremljanje, dobi podporo in pomoč.

Uspešno uvajanje novosti v pedagoško prakso zagotavljamo kompetentni učitelji praktiki, ki si želimo napredka in uspešne

učence ter se ne ustrašimo novosti in smo pripravljeni na nove izzive. Najtežji del – uvajanje takega pouka v slovenski šolski prostor in razvijanje orodij zanj – je že za nami. Prepričana sem, da se nihče, ki je preizkusil formativno spremljanje, ne bo vrnil k tradicionalnemu vodenju pouka, saj smo preverili, da je tak pouk preprosto boljši. Preverite in ne bo vam žal.

Literatura

- Anderson, J. 1997. *50 korakov od teorije do prakse dobre šole: priročnik za uporabo kontrolne teorije v razredu*. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
- Badegruber, B. 1995. *Učenje brez prisile v 28 korakih*. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
- Galeša, M. 2003. *Ocenjevanje zmožnosti in posebnih potreb otrok v osnovni šoli ter načrtovanje individualiziranih programov: praktični pristop*. Celje: Valmar.
- Komljanc, N. 2008. »Razvoj didaktike ocenjevanja znanja.« V *Didaktika ocenjevanja znanja: razvoj didaktike na področju ocenjevanja znanja; zbornik prispevkov*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Peklaj, C. 2001. *Sodelovalno učenje ali Kdaj več glav več ve*. Ljubljana: DZS.
- Saša Čadež je profesorica razrednega pouka v Osnovni šoli Škofja Loka-Mesto. sasa.cadez@guest.arnes.si

Šolsko delo	
Reševanje DN ☐ redno ☐ včasih pozabi ☐ pogosto brez DN	Pri pouku ☐ sodeluje ☐ ob pozivu ☐ ne sodeluje
Priprava na pouk (prinašanje prip.) ☐ redno ☐ občasno pozabi ☐ pozablja	Urejenost delovnega prostora ☐ urejen ☐ urejen z opoz. ☐ neurejen
Delovne navade ☐ dobre ☐ potrebuje spodb. ☐ nemotiviran	Odnos do vrstnikov ☐ primeren ☐ obč. konflikti ☐ neprimeren
Odgovornost ☐ odgovoren ☐ išče izgovore ☐ ne prevzame	Odnos do odraslih ☐ primeren ☐ obč. konflikti ☐ neprimeren

Dejavnosti ob pouku			
VV ☐ da ☐ ne	OPB ☐ da ☐ ne	DOP ☐ SLO ☐ MAT	DOD Moja čisto posebna mapa
Interesne dejavnosti			

Področja znanja in interesov	
Šibka predznanja	Močna predznanja
Proces učenja – kako bi se učil(a)?	

Sodelovanje s starši	
IX	II
X	III
XI	IV
XII	V
I	VI

Področja znanja in interesov
Čustvovanje in socialne veščine izražanje čustev kritika/pohvala ustreznost reakcij uporaba vljudnostnih izrazov vključevanje v skupino vztrajnost pozornost pri delu sledenje učni snovi
Samostojnost pri rednem pouku delo v skupini samoiniciativnost
Samopodoba samokritičnost nastop oceni lasten napredek
Pisanje grafomotorika pravilnost črk začetnice ločila tvorjenje povedi pravopis samostojni zapisi
Branje glasno branje upoštevanje ločil obnova prebranega razumevanje prebranega
Govor in komunikacija artikulacija, besednjak pogovor pripovedovanje
Zaznavanje vidno slušno tipno

Uporaba znanja						
prepoznav. konkretno reprodukcija						povezovanje abstraktno sklepanje

Drugo (IKT, spretnosti ...)

Saša Čadež **Vodenje pouka z uporabo podatkov o napredku učencev**

Učitelji se pri svojem delu srečujemo z zbiranjem in uporabo različnih podatkov. Uporabljamo splošne podatke (administrativne in statistične) ter za pedagoško delo specifične podatke (podatke o dosežkih učencev), ki so za poučevanje najpomembnejši in najbolj kompleksni. Posodabljanje učnih načrtov, uvajanje sodobnih metod dela in novih vsebin ter družbene spremembe spodbujajo drugačen način ocenjevanja in zbiranja podatkov. S formativnim spremljanjem in ocenjevanjem učenčevega napredka uspešno sledimo smernicam sodobnega pouka. Formativno spremljanje učenčevega napredka učitelju omogoča kakovostno uravnavanje poučevanja ter preprečuje napačno dekodiranje informacij in pridobivanje neustreznih spoznanj. Stalno spremljanje v vseh stopnjah procesa učenja omogoča izboljševanje dosežkov že pred ocenjevanjem, saj sproti zaznamo težave in takoj ukrepamo. Kakovostna povratna informacija, podana v pedagoškem dialogu, je individualizirana, zato optimizira napredek učenca in zagotavlja boljše znanje. V članku predstavljamo primer prakse formativnega spremljanja napredka učencev z uporabo podatkov.

Ključne besede: formativno spremljanje, zbiranje podatkov, pedagoški dialog, individualizacija, povratna informacija

Leading Learning by Using Student Progress Data

Teachers are faced with collecting and using various information in the course of their work. They use general data (administrative and statistics) and specific data for pedagogical work (data on student achievements), which are most relevant to teaching and most complex. Modernization of curricula, introduction of modern work methods and new content and social changes promote a different manner of grading and collection of data. Formative monitoring and assessment of a student's progress enables teachers to successfully follow the guidelines of modern teaching. Formative monitoring of a student's progress allows teachers to manage teaching and prevents false decoding of information and gaining inadequate results. Continuous monitoring in all phases of the learning process enables the improvement of achievements even before assessment as issues can be detected and appropriate action taken immediately. Quality feedback gained from a pedagogical dialogue is individualized and it optimizes student's progress and provides better knowledge. In the paper we present a case of formative monitoring of students' progress by using data.

Keywords: formative monitoring, collection of data, pedagogical dialogue, individualization, feedback

VODENJE 2|2012: 93–113